

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

8. Illud. In foro interno.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

curio pecunie, vel fame, vel honoris, quæ parti læsa debetur, ut notat Suar. de *Confessis* lib. 5. de pen. c. 12. §. 4. n. 12. à me citatus.

2. Hinc fit, ut pœna pecuniaria si forte debeatur Fisco, vel Notario non veniat in hæc præsentem considerationem, quia prædicti hic non sunt pars læsa.

3. Hinc etiam, quamvis plures in percussione religionis partem læsam judicent, esse religionem, sive ejus prælatum, tamen satis probabiliter multi, quos citant & sequuntur Verricelli, & Leander item *ibid.* num. 14. à me citati, putant non esse, nisi ipsum Religiosum percussum cui satisfaciendum sit, idque in utroque foro, si enim ipse percussus fuit, ipse pars læsa est. Confirmatur, quia quando dicitur, *concorda parte*, non intelligitur Republica, sed persona particularis: Confirmatur iterum, quia si in casu dicto excommunicationis pars læsa esset publica potestas, seu prælatus, certe esset Ecclesia, vel Pontifex, qui excommunicationem contra prædictam percussorem tulit: Atqui Pontifex, dum concedit, ut quis absolvetur, jam ipse condonat.

4. Iam vero quoniam certum est, te antequam impendas absolutionem, sive ex vi bullæ, sive ex vi cuiuscumque facultatis, debere sub mortali exigere à penitente, ut satisfaciatur, vel reddendo ablatum, vel compensando injuriam factam, vel remissionem à parte læsa obtinendo, quaeritur primo, quid faciendum in praxi, si ea nullatenus exhiberi possit, sive ob impotentiam Penitentis, sive ob dubium, quod forte veritur de qualitate satisfactionis sive ob oblationem læsæ personæ quæ non est contenta satisfactione rationabili ipsi oblata, sive ob quid simile.

5. Respond. Quando impotentia non solum est præsens, sed moraliter certo prævidetur semper esse futura, nihil requirendum à penitente; nam res frustranea requireretur. At vero quando potentia probabiliter futura sit; si loquamur pro foro externo, debet penitens antequam absolvetur, præmittere cautionem de satisfaciendo, id est, debet dare vel pignus, vel fidejussorem; vel si ea non possit, debet juramentum proferre, quod satisfacies, ut nimirum certa sit promissa satisfactio.

At si loquamur pro foro Sacramentali, seu conscientie, quamvis Delug. de pen. d. 20. n. 204. cum aliis multis eandem cautionem requirat, quia sine distinctione de ea præmittenda Canones loquuntur; nihilominus alii cum Trullench. in bull. l. 1. c. 7. §. 2. dub. 12. alios citante, eam non esse necessariam probabiliter docent. Excipe delictum dandi causam interdicto, quando in periculo mortis conceditur delinquenti Sacramentum penitentiae; de qua re in *tratt. de interdicto*. Ratio autem quod pro foro Sacramentali non sit necessarium juramentum, &c. sed sufficiat seria promissio in casibus prædictis est, quia illa cautio, sive pignoratitia, sive fidejussoria, sive juratoria pro solo foro externo imposita à Sacris Canonibus esse videtur, si quidem similes cautiones exproce-
re, ut plurimum illi solent, quando de rebus ad exteriorum Ecclesiarum pertinentibus, disponunt. Sufficiet ergo tunc, si Penitens habeat propositum satisfaciendi, quando poterit, & sic, tum valide, tum licite per bullam, vel similem facultatem absolvetur.

6. Nota autem ex Ludovico à Cruce in bull. d. 1. c. 4. dub. 8. si forte is excommunicatione absolutus non servet promissionem, scilicet non satisfaciatur, cum poterit, licet peccet, non tamen reincident in ullam excommunicationem, quia à nullo jure imponitur hæc reincidentia contra non satisfaciendum.

7. Quaeritur Secundò. Quid si præmitti potest satisfactio, & non præmittitur? Respondeo certe tunc, per se loquendo, & tu confessorius peccas, & penitens ut habet Leander. *tr. 3. de excom. d. 17. §. 3. quest. 90.* Tu quia dees muneri tuo, imò etiam, quia aliquando nocet parti, cum post absolutionem difficilius exhiberi soleat sa-

tisfactio. Penitens, quia differt notabiliter, & sine causa (ut hic supponimus) reddere id, quod debet, injuste retines sive rem, sive famam, sive honorem alie-

num.
8. Dixi (per se loquendo) nam talis esse posset penitens, talesque circumstantie, ut confessarius deberet esse contentus solo proposito restituendi, seu satisfaciendi, etiam si antea, sæpe jussus neglexerit. Et Molina quidem apud Dicastillum, lib. 2. de *restit.* exemplum adhibet ut; si confessarius non leviter credat, penitentem reipsa restitutione statim sine mora, quia non ea acrimonia fuerit illi iusta restitutio in aliis confessionibus, vel si aliæ adfuerint circumstantie ad id credendum; præsertim si iungatur illi, ut non prius accedat ad Eucharistiam, quam restituat; adhibe autem hic illam exceptionem de dantibus causam interdicto, quam modo numer. 5. innuimus.

9. Quaeritur Tertiò, quando Bulla Cruciatæ requiritur, ut excommunicationis absolutio non concedatur, nisi satisfacta parte, & si ea propter inadvertentiam, vel propter aliud conferatur ante promissam satisfactionem, conferatur valide, nam, an licite, jam dictum est modo.

Respondeo. Ut universaliter decidatur, an, non satisfacta parte valide conferatur hæc absolutio quando adest pars læsa, distinguendum est. Nam si conferatur à Superiore, valide confertur: siquidem satisfactio non est pars essentialis absolutionis excommunicationis. Si vero conferatur à Delegato ipsius, erit subdistinguedum. Si enim ejusmodi delegatus detur absoluta facultas absolvendi excommunicationem, idem dic, quod dictum de Superiore est. Verum, si delegatus detur ejusmodi facultas cum prædicta clausula, *satisfacta parte*, duplex est sententia.

10. Prima negat, valide confertur ejusmodi absolutionem, quia satisfactio in hoc modo delegandi exigitur per modum conditionis: at conditione non servata, in irritum abit concessio. Major probatur ex illa communi doctrina, quod Ablativus absolutus, qualis est ille (*satisfacta parte*) resolvitur in conditionem, (*si parti satisfeceris*). Ita tenent apud Castrop. de bull. p. 8. §. 5. n. 6. & apud Dian. p. 5. tr. 9. ref. 12.

11. Secunda quam sequitur Layman. l. 1. tr. 5. p. 2. c. 6. num. 8. cum multis, affirmat, confertur valide; quia quoties in delegatione exprimitur ea forma, quæ à jure communi requiritur, non aliter requiritur, quam requirit ipsum jus, nisi aliter in concessione delegationis exprimitur.

Sed in jure communi exigitur quidem satisfactio, ut licite ejusmodi delegatio exerceatur, at, non ut valide: in nullo enim jure aliter, ac dicimus, invenies, ergo &c. Vtraque ex his sententiis probabilis est, & ita tandem pronuntiat Ludov. à Cruce, in bull. d. 1. cap. 4. dubit. 6. quamvis addat, priorem sententiam esse in praxi sequendam.

12. Dixi (*nisi aliter exprimitur*), nam si in concessione delegationis dicatur (*si non satisfacta fuerit, irrita sit concessio, irrita sit absolutio, nulla, invalida*) Absolutionem invalidam fore, certum est, quia illa expressio indicat aliquid plus requiri quam à solo jure requiritur.

13. Cum ergo in bulla Cruciatæ, ut etiam in facultatibus concessis regularibus absolvendi excommunicationem ponatur quidem illa clausula (*satisfacta parte*) sed sine aliis verbis expresse irritantibus, probabile satis erit, validam fore absolutionem, parte condum satisfacta.

§. VIII. In foro interno.

1. Quamvis non pauci afferant absolutionem excommunicationis ex vi bullæ habitam prodesse etiam pro foro externo, quia concessio bullæ est absoluta,

soluta, nec restricta ad aliquem forum, ut tenet Vega, Gasias, & alij apud Castropalaam mox citandum; vera tamen sententia est, non potesse, nisi pro foro interno. Excipe ea, quæ mox dicam à n. 5. Ita tenent Sanch. Toler. Suarez, alijque communiter apud Castropalaam, *de bull. p. 8. §. 5. num. 9*. Ratio huius veræ sententiæ est, quia intentio Pontificis concedentis, per huiusmodi absolutionem censurarum, est, ut cum pura conscientia possint fideles ad Sacram Eucharistiam accedere, & indulgentiam acquirere, ad quod certè satis, superque est absolutio pro foro interno.

2. Confirmatur, quia incredibile est Summum Pontificem voluisse concedere cuicunque confessario tantam potestatem, per quam eluderentur; & perturbarentur, immò & contemnerentur Tribunalia Ecclesiastica.

3. Confirmatur iterum, quia hodie extat Bulla Cruciatæ concessa ab Urbano VIII. ubi declaratur, Bullæ hoc Privilegium suffragari in foro conscientie tantum, ut late habes multis citatis apud Dianam, *part. 11. tr. 2. resol. 62.*

4. At inquires, quid sit, seu quam utilitatem conferat hæc absolutio excommunicationis pro foro interno duntaxat.

Respondeo. Qui sic est absolutus coram Deo & in rei veritate liber sit ab excommunicatione, unde potest se gerere, sicut se gerunt ceteri fideles non excommunicati. Sed ita, ut quoad actiones externas, & præsertim, quoad subeundum iudicium iudicis Ecclesiastici, sit perinde, ac si absolutus nullatenus fuisset.

5. Qui igitur est excommunicatus excommunicatione occulta, & deinde legitime absolutus in foro conscientie duntaxat, se poterit gerere, ut non excommunicatus, in omnibus actibus tum publicis, tum privatis, nam excommunicatione coram Deo caret, & quia excommunicatio erat occulta, nihil erit scandalum coram hominibus. At quando excommunicatio non est occulta, sed deducta ad forum externum, tunc si absolvaris in foro tantum interno (quod solum licebit in casibus dictis supra §. 6. à num. 2.) Primò caute te gerere debes in actionibus externis. Secundò, à iudicio externo Ecclesiæ liber non eris. Quæ duo si alia duo addam, satis lectoribus fient manifesta.

6. Primum. Absolutus in foro conscientie ab excommunicatione aliis nota, potest se immiscere tum humanis, tum divinis, sed non cum aliorum scandalo, id est, non coram iis, qui excommunicationem sciunt, & nesciunt absolutionem.

7. Quid si iis dicam & probem, me esse absolutum per bullam v.g. Respondeo, adhuc te peccare, si coram eisdem publice, & indifferenter te geras, quia sic videaris contemnere Ecclesiam, quæ te pro excommunicato in foro externo habet: at si caute, & coram paucis, qui tuæ sint consilij absolutionis, te ingeras, non peccas, quia sic prædictus contemptus non intervenit. Lege Suarezium, *4. de relig. tr. 10. l. 9. c. 2. n. 36.*

8. Quid si denique tua excommunicatio sit aliquibus cognita, sed non fuit deducta ad forum externum.

Respondeo, Tunc sane potes, etiam te gerere, ut non excommunicatum coram iis, qui sciunt tuam absolutionem, quia tunc nullus est contemptus.

9. Alterum, quod addere modo promisi, illud est. Quamvis in foro conscientie sis absolutus, potest nihilominus contra te iudex procedere, ac si absolutus non fuisses, idque tum ob delictum; ob quod in excommunicationem incidisti, tum ob ipsam excommunicationem, tum ob actiones externas prohibitas quas forte post dictam fori interni absolutionem cum peccato gessim. Quare poterit iudex procedere ad te denunciandum, ut excommunicatum, ad finem, ut videris ab aliis, & si forte publice celebrasti Missas, vel obtinuisti beneficium post dictam absolutionem, te declarare irregularem, & privatum beneficio.

10. Dixi (cum peccato, & publice) nihil enim tunc eas, si ipsi consistet eiusmodi absolutio, ut ita loquar, privata, non possit procedere contra sic absolutum ob communicationem cum fidelibus, celebratoremque Missarum, vel impetrationem beneficii, si hæc facta fuerint cum moderatione dicta n. 4. & 5. ubi enim non est delictum, non potest iudex urgere ad penam. Imò, ut notat ibidem Suarez, pro aliis actionibus peccaminosis, poterit quidem illius punire, sed minus, quantum scilicet præcisè est necessarium, ad satisfactionem legali per illum dati.

Potest tamen dictus iudex procedens ex officio, non tamen, si contra instet pars quæ legitime contradicere debet, mitem præbere cum eiusmodi privatam absolutionem, quando ipsa iudici moraliter constat absolutio. Potest tamen illum excusare, potest illum non denunciare excommunicatum, potest non declarare irregularem, nec beneficii privatum, potest repellere accusationem procuratoris secularis contra eum forte instantis: uno verbo, potest esse contentus illa absolutione, aliamque nequaquam requirere, ita Coninch, alijque apud Dianam, *p. 11. tr. 2. resol. 62.*

11. Si roges, per quid iudici constabit de dicta absolutione? Respondeo, vel per testificationem fide dignam vel per schedulam confessarii testantis, scilicet, si absolvisse vigore bullæ. Hanc autem schedulam ad solam penitentis instantiam facere poterit confessarius, & scilicet confessionis sigillum violat, & quidem quomodo schedulam in re nostra fidem facere, docet Suarez, *op. cit. diff. 7. sect. 5. n. 26.* de qua multa habes apud Dianam, *p. 11. tr. 2. resol. 62.*

Notat autem Filliucius, *tr. 11. c. 11. n. 29;* cum potest quidem à confessario dicto modo scribi, sed ratio, & non nisi ex rationabili causa. Quod posterius ego intelligo, quando est timor, seu periculum, ne ea abutatur peritens, contemnendo, procurare absolutionem pro foro externo, scilicet, cur danda non sit.

§. IX. Tres Notationes ad prædicta facientes.

1. Hæc denique tria sunt notanda. Primo potest absolvi quempiam virtute bullæ, etiam in ea confidentiam peccaret, non verò per eandem potest componi in male ablatis ex eiusdem confidentia. Ratio est, quia id in bulla compositionis expresse prohibetur, quod non prohibetur in hac bulla.

2. Notandum Secundò, in Summario bullæ prædictæ formulam absolutionis, qua uti potest confessarius, quando absolvit virtute Bullæ à casibus, vel excommunicationibus reservatis. Sed consulo dixi (potest) non tenet, est huiusmodi formula de substantia absolutionis, cum satis sit formula absolutionis ordinaria cum intentione ad solvendi iuxta tenorem, & facultatem bullæ, ut videtur Nuñez allatus à Gallego, *de bull. c. 14. d. 14.* Imò, quo ad excommunicationem, etiam satis sunt, quælibet verba illam absolutionem significaverint.

3. Notandum tertio, certum esse ut notat Sanchez, *l. 1. marr. d. 16. n. 11.* cum aliis, per se non esse necessarium ut iis, qui absolvendus est ab excommunicatione, consisteret sua peccata, & simul à peccatis, & ab excommunicatione absolvarur. Absolutio enim excommunicationis non est sacramentalis: tamen quia ut licite tu eam recipias, debes habere propositum parendi mandatis Ecclesiæ, id est non committendi in posterum eam actionem cuius tua excommunicatio annexa est: hoc verò propositum, & similia requisita, tanquam dispositiones, ad recipiendam absolutionem excommunicationis, melius ponuntur in Sacramento ipso penitentia, id est illa regulariter intra hoc Sacramentum, sed ante absolutionem peccatorum conferenda erit, nec extra illud, nisi notabili causa sic persuadente.

Dixi autem per se, nam si facultas, quæ tibi censurario data fortasse est, absolvi excommunicationem reservatam.